

fig saaledes, saaledes ville de ogsaa i Fremtiden kunne gjøre det, uden at det vil kunne paadrage Ministeren noget Ansvar eller give ham noget Skin af at komme i Konflikt med Landbolovgivningingen. — Under Nr. 13 er stillet et Endringsforslag til § 4, der gaar ud paa, at der i Slutningen af Nr. 1 skal tilføies den Bestemmelse „forsaavidt de efter den hidtil gjældende Ret ere fæstepligtige“. Det gjør mig ondt, at jeg ogsaa her maa sige, at Udvalget ikke ser sig istand til at følge de ærede Forslagsstillere. Den høitærede Ordfører for Forslagsstillerne har udtalt, at det efter vore Forhandlinger dog maatte kunde staa tvivlsomt, om ikke det Begreb af „Gaard“, der er givet i § 1, dog tog noget for Meget med, om det i alt Fald ikke gav Noget paa den ene Side og tog Noget paa den anden Side, med andre Ord, om det i Et og Alt var et korrekt Udtryk for den nugjældende Lovregel. Det indrømmedes, at mange Tilfælde vilde det dog i alt Fald ikke være, som vi ikke under vore gjentagne lange og modne Overveielser af denne Paragrafs Indhold havde været saa heldige at faae Blik paa og give Regler for. Det høie Thing veed, med hvilken Omhyggelighed dette Begreb „Gaard“ er blevet drøftet, og hvorledes der er blevet taget Hensyn til de Betragtninger, der ere blevne gjorte gjældende fra anden Side. Saa ere vi efter lange, lange Forhandlinger endelig komne til en Regel, og nu at lade Loven erklære, at, om denne er rigtig eller ikke, det saae Domstolene at afgjøre, gaar efter mit Skjøn ikke an. Hvad vilde der, hvis Endringsforslaget vedtoges, komme til at staa i § 4? Der vilde komme til at staa, at de i § 1, første Stykke omhandlede Gaarde vare Fæstepligt undergivne, for saa vidt de i Diebliffet vare Fæstepligt undergivne; men det er dog umuligt at lade en Lov udtale sig saaledes. I § 4 under Nr. 2 og 3 give vi Regler for Gaardparcellers fremtidige Fæstepligt; deres Fortid lade vi Domstolene afgjøre. Men i § 1 give vi Regler for, hvad der er Gaard og fæstepligtig Gaard; og nu Et af To: enten giver man en Regel, og saa maa man, naar man har gjort sig den allerbedste Umage dermed, lade denne Regel

staa og ikke overlade det til Domstolene at afgjøre, om den ogsaa er god, eller man giver ingen Regel, — Et af To. Det har derfor virkelig undret mig, at den høitærede Minister kan mene, at man paa dette Punkt kunde slutte sig til de ærede Medlemmers Forslag; mig forekommer det, at saa have disse mange og lange Forhandlinger været aldeles frugtesløse. Det er hørt, hvorledes det er blevet udtalt, og det fra meget indsigtsfulde Mænds Side, at det har nogen Bigtighed for Domstolene at faae et fast Begreb at holde sig til, og saa give vi dem et saadant, men sige til, at det dog først gjælder, naar de efter en Undersøgelse deraf finde, at det er det rette Begreb, som Fortidens Lovgivning fører med sig. Dette forekommer mig at være umuligt. Ogsaa dette er en Art af Skjønhedshensyn, men jeg haaber, det høie Thing vil holde med mig i, at det ogsaa er et logisk Hensyn og et legislativt Hensyn, som et Lovgivende Kammer med Nødvendighed maa tage, thi det kan i Virkeligheden ikke udsætte sine Afgjørelser for en Kritik af Domstolene, som vi jo netop skulle give Veiledning. Heldigvis have vi jo ogsaa hørt, at der ikke vil blive mange Tilfælde, hvori Bestemmelsen vil gjøre nogen Uret; men paa den anden Side mener man, at selv om det kun er en eneste lille Parcel, der bliver fæstepligtig, Afjendt den efter den hidtil gjældende Lovgivning ikke skulde være det, saa er det Uret. Et saadant Hensyn tror jeg ikke den Lovgivende Forsamling er i Stand til at tage, naar den overhovedet vil skabe en Lovregel, en lige Regel for alle Tilfælde. Det kan jo være klageligt, men jeg tror dog at turde sige, at Udvalget, og jeg tør vel tage det hele Thing med, har gjort sit Bedste for at træffe Lovens Regel saaledes, som vi tro, at den vil staa i Overensstemmelse med Fortidens Ret; skulde vi i nogen Henseende have givet en ny Regel, saa maa vi dog i det Mindste forsøge paa at lade den staa.

Estrop: Jeg er atter i det for mig saa særdeles behagelige Tilfælde at kunne takke den ærede Ordfører for en Udtalelse fra hans